

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
" " " pe $\frac{1}{2}$ an . 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor :
Pentru publicațiunilor oficiale, concurse,
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl.,
de aci în sus 5 fl.

Correspondențele sânt a se adresa redacțiunii
„FÓIA DIECESANĂ“;
era banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Tipografia diecesană în Caransebeș.

PARTEA OFICIOASĂ.

Responsul

D-lui deputat **VINCENȚIU BABEȘ** la cuvântarea Prea Sântitului Episcop, **NICOLAE POPEA**, ținută la deschiderea sinodului eparchial dela Dumineca Tomel.

Prea Sântite Părinte!

Frumoasele cuvinte, ce ne roștirăți, prin care pētrunzându-ne adânc pepturile, ne ridicarăți inimile și speranțele, ele, aceste cuvinte ne impun detorința de a le apreația precum merită, de a le da un demn resunet din a noastră parte. Permiteți-mi Prea Sântite Părinte Episcoape, a încerca să dau acest resunet după cum cunosc cu inimile și cugetările conmembrilor acestei adunări bisericesci.

Setoasă este Eparchia, setoși sântem noi reprezentanții legali ai ei de învățături bune, dar mai setoși de fapte, de exemple corespuuzetoare învățăturilor bune și frumoase. Pentru-că rana vechie, ce ni-a înfipto prin secolii străina stăpânire bisericească, deși de ani 25. emancipați am fost prin lege, încă nu ni s'a vindecat, dorința și speranța încă nu ni s'a implinit, și de aceea cu inima deschisă, ochii asupra Prea Sântitei Voastre cu toată încrederea ni i-am țintit, carele astăzi pentru prima oară vini în fruntea noastră, ca să ne interesezi de binele Bisericii celei vii a Domnului. Și cuvintele ce ni-ai îndreptat și intențiunile ce ne puni în vedere, pline de mângăiere și de speranțe sânt. Am adus cu noi aici încrederea firmă, carea am dovedit-o prin votul nostru, cumcă ale Prea Sântitei Voastre cuvinte se vor preface în fapte; pentrucă convinși sântem că prea bine scitiți, cum cuvintele fără de fapte moarte sânt. Astfeliu de cuvinte ce e drept, am mai auzit și altă dată, dar — durere, altă dată lor nu li-au urmat și faptele.

Într'aceea am observat și văzut vieța și trecutul Prea Sântitei Voastre și acelea ne îndreptătesc la convingerea, că cuvintele acestea sânt premergătoarele faptelor, că prin urmare postulează un resunet al inimilor noastre.

Din partea noastră puteți fi încredințați Prea Sântite Părinte, că nu Vē va lipsi nici odată conlucrarea, sprijinul recerut; nici un sacrificiu nu ne va fi prea mare, în scopul de a face posibil, de a face folositoare și sigure înaltele intențiuni ce manifestarăți.

Este un lucru probat prin istoria trecutului, că direcțiunea bună în lucrările omenesci totdeauna provine dela cap; tot ce este bun în soțietate dela cap provine; dar și aceea ce este reu, tot capului i se atribuē. Capilor se datoresce binele și capilor se ascrie reul. Slăbiciunii au oamenii, pēcătoși sântem toți — chiar și în Biserică, și tocmai pentru aceea Biserică noastră întemeiată este pe instituțiuni sinodali, pentru aceea ne adunăm mulți în Biserică cu frica lui Dumnezeu, cu încredere, cu iubire reciprocă în jurul supremului păstoriu, căutându-și turma la capul seu: svatul, conducerea, binele comun.

Chiar după scriptură mai ales în Biserică, s'au chiar singur în Biserică trebuie capul să reprezente și să deē prin sinesi direcțiunea bună și folositoare, pentrucă vēzându-o ceialaltī s'o urmeze, să pornească și să meargă și ei după dēnsul. — Este un cap descept și însuflețit de virtuți creștinesci, ceialaltī membri se iau după cuvintele și faptele lui; ear din contră, unde capul nu este cu cuvintele și cu faptele sele în armonie cu regulile moralei și cu postutatele progresului și ale desvoltării omenesci: acolo retăcirea se ivesce, corpul întreg cu cap cu tot devine victima decădinti.

Astfeliu se succed epocelē de ridicare și de decădere în istorie și în vieță; adecă după valoarea și demnitatea acelor ce stau în fruntea soțietății. Nu vom găsi o unică epocă mare și strălucită altfeliu produsă.

Din partea Prea Sântitei Voastre și pân' acumă ne-am convinș, că doriți a considera dorințele noastre cele îndreptățite și, vēzēnd defectele, lipsēle, neajunsurile care ne încungiuură, cu părintească bunăvoință ne puneți în vedere o epocă noauă, Vē angajeați a face, ca în acest scop să încete abusurile și virtuțile să le înlocuiască, prin acestea să ne conduceți pe calea progresului. Ve repeteș că

pe această cale ne veți găsi pururea cu Prea Sântia Voastră, pururea lângă Prea Sântia Voastră.

Biserica noastră are o misiune mai înaltă decât toate instituțiile din lume, și acea misiune a ei este politica ei, politica cea mai frumoasă din lume. Toate instituțiile societății își au problema și politica lor, dar Biserica, instituție dumnezească, își are problema în misiune și politică dumnezească, care nu este, nu poate fi alta, decât *a reversa lumină și morală peste popor*, pentru-ca aceasta să-și priceapă demnitatea, și într'aceasta să-și cunoască calea fericirii pe pământ.

Pentru această misiune și politică, pentru *lumină și morală*, dacă conduși de capul nostru vom lupta și lucra cu neobosită, să nu ne îndoim că atunci va înceta abusul, disordinea și desconsiderarea legilor; societatea noastră se va consolida și închiega în direcțiunea, carea i-o indică lumina și morală, care sunt izvorul aderării, dreptății și loialității. Adevărata biserică adevăratul stat, adevărata ordine numai pe acestea se poate basa; și fiindcă ne vorbiți de acestea și ni le puneți în vedere: avem convingerea, că aveți firma voință de a le atinge prin această politică a Bisericii.

În această privință fiți convinși, că turma cuvântătoare cu noi împreună totdeauna Vă va urma, căci este calea și ținta, care de sute de ani am tot dorit-o, dar spre carea mai totdeauna ni s'au pus pedeci, și numai prea rar ni s'au dat prin capi bună povăț și recerutele înlesniri. Prea Sântia Voastră ne inspirați credința, că de aci înainte în înalta-Ve persoană povăț adevărată vom găsi. Vă mulțămim pentru această încredințare din adâncul sufletului nostru și rugăm pe cel Atotputernic să Vă lungească și sporească zilele vieții, ca să puteți împlini frumoasa promisiune și să Vă puteți bucura de triumful santei noastre Biserici și iubitei noastre națiuni.

Sinodul eparchial

al diecesei gr. or. române a Caransebeșului, periodul al VII-lea sesiunea a III-a, convocat la Caransebeș pe duminica Tomei 8. Aprilie 1890.

Sedința III.

ținută în 9/21 Aprilie 1890.

Prea Sântia Sa Părintele Episcop diecesan deschide sedința la 5^{1/2} oare după-amează și desighează de notariu al zilei pe Coriolan Bredicean.

Protocolul sedinței II. se cetesce și se autentică.

Presidiul prezintă următoarele exhibite:

51. Raportul consistoriului diecesan despre demnitatea profesorului extraordinar, Iosif Balan, de profesor ordinar și despre urcarea salariului lui dela 600 fl. la 800 fl. la an.

Să predă comisiunii financiare.

52. Consistoriul diecesan subșterne rugarea comunei bisericesci din Vărădia de cuprins, ca împrumutul de 200 fl. primit dela consistoriu, să i-se încuvințeze drept ajutoriu.

Să predă comisiunii petiționare.

53. Telegramul mai multor credincioși din Măidan, ca să nu se încuvințeze rugarea preoților de acolo în privința nereducerii parochiilor.

Se transpune comisiunii bisericesci.

54. Deputatul Trifon Miclea cere concediu pe durata sesiunii.

Concediul cerut se acoardă.

55. Rugarea mai multor locuitori din Satul-Nou pentru resolvirea cauzelor lor bisericesci.

Se predă comisiunii bisericesci.

Raportorul comisiunii bisericesci, deputatul Dr. George Popoviciu, referiază următoarele obiecte:

56. Cetesce raportul general al consistoriului ca senat bisericesc pe anul 1889. și la propunerea comisiunii sinodul decide:

Din considerațiune ca raportul general și conspectele alăturate cuprind toate întregirile indegetate de sinoadele eparchiale anterioare, sinodul îl ia la cunoștință. — Constatându-se însă din conspectele alăturate la acest raport, cumcă în diecesa noastră 255. de preoți sunt administratori parochiali, sinodul decide ca; toți aceia, cari întrunesc condițiunile legale și canonice, să se promoveze de parochii și să se provadă cu grammata episcopescă; asemenea și protopresviterii, întru cât nu s'ar fi făcut, să fie provăzuți cu grammata arhieriească conform §-lui 54. din statutul organic; mai departe, cu privire la teologii absoluți se recomandă veneratului consistoriu să exerceze o inspecțiune mai rigoroasă asupra conduitei lor și să iee dispozițiuni pentru aplicarea lor în sfera bisericescă și școlară.

În fine sinodul asceaptă ca Consistoriul să îngrijească, ca arondarea protopresviteratelor să se efectuească necondiționat cu sfârșitul anului curgătoriu, ear întregirea acestora în termenul prescriș de regulamentul congresual.

Raportul general al consistoriului ca senat bisericesc se aclude la protocol sub litera D.

57. Referiază asupra raportului consistoriului diecesan despre alegerea actualului episcop diecesan, *Nicolae Popea*, despre pertractarea canonică a alegerii și întărirea ei din partea Maiestății Sele Împăratului și Regelui, precum și despre chirotonirea alesului episcop, participarea reprezentanților la chirotonire și intronizare. Eară la propunerea comisiunii:

Sinodul ia la cunoștință raportul în întregul lui cuprins, dând totodată expresiune bucuriei, că conducerea diecesei se află în mâinile bărbatului devotat binelui comun și în special intereselor diecesii sele.

58. Referiază asupra comunicatului consistoriului diecesan în cauza investigațiunii abuzurilor, ce s'ar fi făcut la alegerile supletoare de deputați mirenii în cercurile Bocșa-Montană și Fizeș, și la propunerea comisiunii sinodul decide:

Consistoriul diecesan se însărcinează a lua măsurile de lipsă, pentru-ca comisiunea investigatoare să subștearnă raportul despre investigație, ca pe basa acesteia să se poată finalisa această cauză.

59. Referiază asupra rugării mai multor credincioși din comuna bisericescă gr. or. din Gherman pentru re-

gularea împrumutului contractat de dânsii cu ocasiunea zidirii bisericii, și la propunerea comisiei sinodul decide:

Această rugare se transpune consistoriului diecesan spre competentă rezolvire cu acel adaus, ca, încât petenții ar da garanță îndestulitoare din averea lor privată, să fie luată în considerăciune.

60. Espune petițiunea mai multor locuitori din Orșova pentru esmiterea unei anchete în fața locului spre a cerceta controversile de acolo, și propune eară sinodul decide:

Petiția se transpune consistoriului diecesan, dela care sinodul asceaptă că, sub cunoscuta conducere cu bun tact a Prea Sântiei Sele, această cauză o va finalisa cu restabilirea buneî înțelegeri spre binele bisericii noastre.

Fiind timpul înaintat presidiul redică ședința și anunță cea următoare pe mâne la 10 oare nainte de ameză.

Nicolae Popea,
președinte.

Coriolan Brediceanu,
notarfu.

Ședința IV.

ținută în 10/22 Aprilie 1890.

Înaltul presidiu deschide ședința la 9¹/₂ a. m. și designează de notarfu al zilei pe Dr. George Popoviciu. Protocolul ședinței a III se cetesce și se autentică. Presidiul presentează următoarele exhibite:

61. Deputatul sinodal Atanasie Cimponeriu din cauză sanitară cere concediu pe durata sinodului.

Concediul cerut se acoardă.

62. Comitetul parochial din Topleți se roagă pentru rezolvirea cauzei preotului suspendat Stefan Paulovicu.

Se transpune comisiei petiționare.

63. Consistoriul diecesan ca senat școlariu prezintă petițiunea profesorilor dela institutul pedagogic-teologic, referitoare la detragerile lunare din salariile lor pentru fondul de pensiune.

Se predă comisiei speciale.

64. Propunerea deputatului Coriolan Bredicean în cauza alegerii de profesori la institutul pedagogic-teologic prin sinodul eparchial.

Se transpune comisiei speciale.

Raportorul comisiei financiale Ioan Budințean referă următoarele obiecte:

65. Causa propunerii deputatului Ioan Roșu făcută sub Nr. 89. în sinodul anului trecut, referitoare la modificarea §-lui 8. din regulamentul pentru administrarea averii diecesane, ca cumpărarea vreunei realități din partea consistoriului ca senat epitropesc, să devină perfectă numai după aprobarea aceleia de cătră consistoriul plenar. La aceasta comisiunea propune că: deoarece propunerea deputatului Ioan Roșu nu se poate aduce în consonanță cu dispozițiile statutului organic, referitoare la administrarea averilor diecesane, sinodul trece la ordinea zilei.

Față de propunerea comisiei deputatului Leontin Simonescu propune și sinodul decide următoarele:

Alinea a 2-a din §. 8. al regulamentulului pentru administrarea și controlarea averii diecesane să se șteargă cu totul; cară §. 9. să se modifice astfel: Cumperarea, vinderea sau schimbarea imobiliilor poate urma numai

după premersa aprobare din partea siuodului eparchial, în caz de necesitate urgentă și utilitate publică notorie, consistoriul în ședință plenară poate face excepțiune, având a cere ulteriormente incuviințarea sinodului eparchial.

66. Cetesce preliminarul pe anul 1891. care luându-se la desbatere specială se primesce neschimbat în întregul seu cuprins afară de poziția 3. dela spesele „tipografiei și librăriei diecesane“, unde salariul cassariului se ridică dela 350 fl. la 360 fl.; eară la poziția 3. dela spesele institutului pedagogic, votarea sumei de 200 fl. pentru ridicarea salariului profesorului de economie, rămâne în suspens până se va decide și actul consistorial referitoriu la acest obiect.

67. Cetesce socoata contului de spese diecesane pe anul 1889. din care se vede ca la finea anului trecut a ramas cu 1033 fl. 10 cr. mai puțină datorie la contul de spese diecesane, decât la finea anului 1888. și că din percepțiunile acestui an sau acoperit și unele spese în sumă de 1924 fl. 88 cr., dintră cară spese suma de 1129 fl. 95 cr. e cuprinsă în bugetul anului curent 1890., eară pentru suma de 794 fl. 93 cr. care n'a fost preliminară, consistoriul cere indemnitate.

Din socoata subșternută se constată că supraerogațiuni neprelimitate a) la pos. 18. dela spesele senatului epitropesc, în portul postal 6 fl. 50 cr. b) la poziția 30. în reparatură 208 fl. 43 cr. c) la lit. d, în salariul pentru cancelist 480 fl. d., la lit. e, în remunerațiunea controlorului diecesan 100 fl. la olaltă 794 fl. 93 cr. pentru tru care sumă ca supraerogațiune neprelimitată se dă consistoriului indemnitatea cerută.

68. Referează asupra raportului consistotiului ca senat epitropesc în cauza vinderii obligăciunilor de stat și a cumpărării de inscrișuri fonciare cu 5%, apoi despre elocarea unei sume de 7707 fl. tot cu 5% la institutele de credit „Victoria“ în Arad, „Timișiana“ în Timișoara și „Lugoșana“ în Logoș. Eară la propunerea comisiei sinodul ia următorul decis:

Constatăndu-se din raportul consistoriului ca operațiunea este avantagioasă, sinodul o ia la cunoscință și o incuviințează.

69. Refercază socoata venitelor și erogatiunilor dela „Foaia diecesană“ pe anul 1889. eară sinodul decide.

Socoata asemănându-se cu protocolul de percepțiune și de erogatiune s'a aflat în ordine cu excepțiunea postului de sub Nr. cur. 4. a intratelor, unde s'a constatat mai mult venit cu 23 cr. și a postului de sub Nr. 2. al erogatiunilor, unde se arată spese mai puțină cu 20 cr.; drept aceea restul cassei se rectifică cu suma de 261 fl. 44 cr. Considerând însă că restanțele taxelor de abonament s'au urcat la o sumă enormă, sinodul recomendă consistoriului diecesan se stăruie pentru incassarea restanțelor din trecut și a competențelor curente.

70. Aceiași raportor refercază contul de bilanță al librăriei și tipografiei diecesane dela 1 Ianuarie 1889 până la 1 Martie 1890. și la propunerea comisiei sinodul decide:

Contul de bilanță al librăriei și tipografiei diecesane asemănându-se cu cărțile principale și auxiliare, se con-

stată, că sumele introduse în bilanță conșună întru toate, deci se iau la cunoștință aprobătoare cu acel adaus, ca pe viitoriu inventariul librăriei și tipografiei diecesane să se compună cu atragerea unui reprezentant al consistoriului diecesan, eără ziuarul să fie subscris de cassariul și de administratorul librăriei și tipografiei.

71. Referează despre instrumentul de predare și de primire al fondului instruct episcopesc prezentat de consistoriul diecesan.

Sinodul îl ia la cunoștință.

72. Referează asupra raportului consistoriului diecesan în cauza detragerilor din subvenția dela stat de 10.000 fl.

73. Referează propunerea consistoriului diecesan, ca sinodul să voteze Prea Cuvioșiei Sele Dluî Protosincol Filaret Musta o remunerăciune de 300 fl. ca recompensă pentru fatigiile conducerii eparchiei dela moartea Episcopului Ioan Popasu până la întregirea scaunului episcopesc, și la propunerea comisiunii sinodul ia următorul decis:

Sinodul eparchial, recunoscând meritele activității Prea Cuvioșiei Sele Dluî Protosincol Filaret Musta, îi votează ca desdaunare pentru fatigiile și spesele avute pe timpul sedisvacanției o sumă de 500 fl. (cinci sute de florini) v. a.

74. La raportul consistoriului, prin care se cere revisiunea instrucțiunilor de sub Nr. epit. 260 din 1881 și Nr. 555 din 1882 pentru administrarea averilor bisericesci, școlare și fundamentale, comisiunea propune și sinodul decide:

Având consistoriul diecesan dreptul și detorința de a presenta sinodului eparchial ori-ce feliu de propunerii, prin cari se țintese înlăturarea scăderilor din instrucțiunile existente, cauza aceasta se transpune consistoriului diecesan cu acea însărcinare, ca la proximal sinod să subștearnă un proiect gata pentru îndreptarea instrucțiunilor de sub întrebare.

75. Raportorul referează raportul general al consistoriului diecesan ca senat epitropesc despre activitatea acestuia și despre starea fondurilor și fundațiilor diecesane, precum și despre starea averilor comunelor bisericesci din diecesă pe a. 1889. din care raport se arată la fondurile și fundațiile diecesane un crescământ de 6134 fl. 80 cr. eără la averile comunelor bisericesci un crescământ numai de 50 cr.

La propunerea comisiunii sinodul decide:

Raportul despre activitatea consistoriului și despre starea fondurilor și fundațiilor diecesane, precum și a averilor comunelor bisericesci se ia spre știință.

Constatându-se însă din conspectele alăturate, că din 343. comune bisericesci, socotelile le-au subșternut numai 263, preliminarele numai 238, eără socotelile cultului numai 81. de comune: sinodul însărcinează consistoriul diecesan să aplice modalitățile cele mai aspre, pentru subșternerea la timp a socotelilor și preliminarilor bisericesci și ale cultului.

76. Raportorul referând în fine socotelile fondurilor și fundațiilor diecesane pe anul 1889. subșternute spre

revisiune de senatul epitropesc, — propune și sinodul decide:

Socoțile fondurilor și fundațiilor diecesane pe anul 1889, revezându-se și aflându-se în ordine, se aprobază și consistoriului diecesan ca senat epitropesc i-se votează absolutoriu.

Fiind timpul înaintat presidiul anunță ședința proximal pe după-ameazi la 5¹/₂ oare și închide ședința.

Nicolae Popea,
președinte.

Dr. George Popoviciu,
notariu.

Nr. 910. B. ex 1890.

Venerat Sinod eparchial!

Consistoriul diecesan ca senat bisericesc subșterne Veneratului Sinod eparchial următorul raport general despre starea clerului și a poporului din diecesă cu finea anului 1889. precum și despre activitatea sa în decursul anului 1889.

I. Conspectul alăturat sub lit. A. la acest raport arată după datele incurse dela cele 10. protopresviterate ale diecesei, că poporațiunea fiind în anul

1888	358.998	suflete
ear în 1889	367.422	"
și adecă bărbați	186.196	
femei	181.226	

a crescut cu 8.424 suflete;
pe lângă toate că în protopresviteratul Logojuului au fost în anul 1889. față cu 1888. un scăzământ de 534. de suflete, carele a provenit din emigrări și trecerile dela religiunea noastră la alte religiuni, ambele cauate de proletarism; că în anul 1889. s'au botezat . 12.884 și adecă de sexul bărbătesc 6.718 de suflete
" " femeesc 6.166 " "
au reposat 10.312 și adecă
bărbați 5.243
femei 5.069 de unde
resultă, că numărul botezațiilor a întrecut

pe al reposațiilor cu 2.572 de suflete;
s'au cununat în anul 1888 2.899 de părechii
în anul 1889 2.631 " "
deci resultă un scăzământ de 268 " "

care scăzământ provine cu deosebire în urma articolului de lege VI. din anul 1889. referitoriu la puterea armată, întrat în putere la 13. Aprilie a. trecut, prin care serviciul activ militarul de 3. ani, s'a amănat cu un an.

Pe teritoriul diecesei s'au aflat case locuite de credincioșii nostri în anul 1888 64.112 eără
în anul 1889 66.136 deci
resultă un crescământ de 2.024 de case;
nu întrelăsăm însă a însemna aci, că în conspectul din anul trecut a fost însemnate nu 64.112. case ci 65.910. care diferință de 1798. de caee provine de acolo, că oficiul protopresviterat al Oraviței din eroare a arătat în anul trecut cu 1798. de case mai mult decât cum a fost în realitate.

Dela alte religii s'au întors la religiea noastră 179. eară dela religiea noastră la altele au trecut 103. persoane; părechii viețuitoare în concubinată au fost cu finea anului 1888 5.088 eară cu finea anului 1889 4.962 de unde rezultă că numărul concubinatelor au scăzut în decursul anului 1889 cu 126 de părechii.

II. Conspcctul alăturat sub B. adeveresce, că în diecesă s'au aflat cu finea anului 1889.

a) comunități matere	313
b) " filii	36
la olaltă	349

în eari sânt:

a) biserici	323
b) capele	5 respective case de rugăciune

c) parochii	386
-----------------------	-----

Clerul se represintă în modul următoriu:

a) în centru:	
Episcop diecesan	1
Protosinghel	1
Presbiteri	2
b) în afară:	
protopresbiteri	7
administratori protopresbiterali	3
parochii	105 între cari și un protopresbiter emerit.
administratori parochiali	255
capelanii	33
și diaconi	2
la olaltă	405

de persoane bisericesci.

Până la finea anului s'au redus 73. de parochii, care au fost sistemizate după rescriptul declaratoriu iliric.

III. După conspcctul alăturat sub C. dintră cele 323. de biserici din diecesă s'au aflat în stare

bună	246
slabă	75
de tot slabă	12
la olaltă	323

IV. După sumariul de sub D. au încurs la senatul bisericesc în anul 1889.

a) în cauze curente	1.264
b) disciplinare	13
c) matrimoniale	18

la olaltă . 1.295 eshibite

dintră cari cauzele de ședință s'au pertractat în 8. ședințe consistoriale, remânând din întregul număr de 1295. nere-solvite 8.

V. Sumariul de sub E. arată agendele oficiale ale protopresviteratelor din întreaga diecesă și adevă: au încurs la oficiile protopresviterale în anul 1889. la

olaltă	4349 și anume:
la persoana protopresbiterului	4237
eară la scaunul protopresviteral	112
la olaltă	4349

dintră cari s'au desărcinat până la finea anului . 4278 eară nedesărcinate au ramas 71

VI. Mai departe tabela de sub F. arată numărul și clasificatiunea clericilor din institutul teologic cu finea anului școlastic 1888/9 eară tabela de sub G. a celor primiți în anul școlastic curent 1889/90 la ascultarea disciplinelor teologice.

VII. Asemenea se alătură sub H. tabela de calificaciune a teologilor chirotoniți în decursul anului 1889. cu acea observare, că în anul trecut au reposat în Domnul 7. preoți, ear prin resignare a devenit o parochie vacantă.

Mai adaugem aci, că în decursul anului 1889. a devenit vacant protopresviteratul Ciacovei prin mutarea fostului protopresbiter Pavel Miulescu la Comloșul-Mare în diecesa soră a Aradului, și așa astăzi sânt 3. protopresviterate, cari se administrează provisoriu prin administratori protopresviterali.

Aceste 3. protopresviterate nu s'au putut întregi în anul trecut 1889. conform dispuseciunilor statutului organic, și amăsurat conclusului măritului Congres național bisericesc Nr. prot 136. ex 1888. din motivul sedisvacanției și din motivul, ca Episcopul diecesan ca nou intronizat a avut necesitate de oare-care-va timp spre a se putea orienta și iniția în afacerile acestei diecese a Caransebeșului.

Tot din aceste motive nu s'a putut efeptui nici arondarea protopresviteratelor, însă aceasta arondare se va efeptui în anul curgătoriu, ceea ce va fi cu atât mai ușor, pentru-că cătră sfârștul anului curinte 1890. au a se lua măsurile de lipsă pentru alegerea deputaților la sinoadele protopresbiterale, și pentru constituirea comitetelor și epitropiilor protopresviterale.

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 24. Martie 1890.

Episcopul diecesan
Nicolae Popea.

Nr. 135. sc. 1890.

Cătră On. Oficii protopresviterale.

Din partea autorităților politice competente făcânduni-se aretarea, că unele comitete parochiale nu fac aretările prescrite de lege despre absentările pruncilor dela școală, — Consistoriul se vede necesitat a lua de nou următoarele dispuseciuni:

1. Învătătorii și învățătoarele dela școalele noastre confesionale gr. or. sânt sub pedeapsă îndetorați de a face regulat, în toată Sămbăta, aretare la Comitetul parochial despre absentările pruncilor dela școală; eară

2. Comitetele parochiale deasemenea sub pedeapsă sânt îndetorate, de a transpune aceste aretări, tot la doau septemăni, primăriei comunale.

Această ordinăciune On. Oficii pvviterale vor înmanua-o pelângă revers fiicăruî învățătoriu și învățătoare, precum și fiicăruî președinte al comitetului parochial — spre strictă observare.

Eară reversele de primire le vor subșterne încoaci.

Caransebeș, în 31. Martie 1890.

Episcopul diecesan
Nicolae Popea.

PARTEA NEOFICIOASĂ.

Datină și credințe populare despre „Frații seau fărtații de cruce“.

(Continuare).

Aceste obiceiuri se întâmplă unde căsătoria e legală și, și aci se poate vedea din versurile sus citate, cumcă la poporul nostru nuntașii sunt resoluți: „de voe ori de silă“ mireasa trebuie să o ducă mirelui; din care cauză, cu deosebire când merg după mireasă în alt sat, merg cu caré și cu călăreți mulți, dintré cari nici unul nu merge nearmat.

Când însă părinții fetei nu se învoesc a căsătorii ficia lor cu vr'un june, în care s'au îndrăgît, atunci junele adună mai mulți camerazi credincioși, și fac legământul de înfrățire, întocmai ca și la căsătoriile legale, numai că aci se întâmplă legământul în secret și se întărește cu jurământ.

Constituiți fiind, merg în mai multe sêri după olaltă la casa fetei ce vor a o răpi, la care casă invită fie-care conjurat și ibovnica sa, fără a le spune planul de răpire. Acolo conversează în fie-care seară până în noapte târziu, apoi se îndepărtează.

Când a sosit ziua de răpire otărită, conjurații întrebunțează toate apucăturile, ca să se adune cât de mulți tineri, și aceea din cauza, ca să nu se observeze la timpul seu absența unuia seau altuia din când în când dintré conjurați; ca să nu devină suspecti când se departă unul câte unul cu ceva haine de ale fetei; care sânt încă de mai nainte ascunse pe afară prin fân, tulei, pae s. a. ca să fie îndemână de luat.

Tatăl fetei, nu scie nimic de cele ce se petrec întré tineri peafară, căci mama, carea mai totdeauna scie cele ce se vor întâmpla în astă seară la casa ei, îl ocupă pe bărbat prin casă mai cu una mai cu alta, ca să nu poată observa ce se petrece pe afară; dar și câte „un frate“ mai sfătos, își petrece cu el de urit, prelângă o ploacă de răchie, întrebându-l din vrémile bătrâne, cari punându-le în comparațiune cu cele de acu, bătrânul n'are cuvinte destule spre a-și exprima părerea de rău după trailul din pruncie, când nu erau așa multe dări s. a. s. a.

Când totul e gata, și cei doi fugari s'au departat așa, ca să nu mai poată fi urmăriți, încep și frații ceialalți a se departa unul câte unul, lăsând „seara bună“ gazdei, ca nu cumva să pice și ei suspecti.

Tata seau mama fetei petrec pe „omul lor“ din lăuntru, carele încă pleacă, după ce nu se mai aude vorbă peafară. Mama strigă fata în casă, dar aceea ne dând nici un răspuns, o strigă și mai tare pre nume, nu ca doară s'o audă fata ci ca s'o audă bărbatul, și să vină el să o aducă în casă, deacă mai are de unde!

Părintele vèzându-se furat, pleacă năcăjit pe la frați și consăngeni spre a-i rescuța și a face „poteră“ după fugari. Acestia însă mai totdeauna se silesc a împêca treaba cu vorbele: „Nu te mai face și tu de rușine, e destul fata de rușine“. De multe ori trec toate numai cu puține vorbe; de multe ori însă se rescoală tot neamul fetei în putere spre a a o căuta, dar mai nici când în zilele prime nu-i pot găsi pe tineri, căci se ascund bine și cu frică în locuri bine ascunse.

Datorința fraților din complot este acum de a ispitî, cum stau trebile la casa fetei, și a mijloci din toată puterea împăcarea părinților ei, ceea ce mai totdeauna mai timpuriu ori mai târziu se întâmplă; căci Românul crede în „ursită“, apoi scie că: ce-i este „dată“ omului a păți, de aceea nu scapă.

După-ce s'au potolit mânia părinților și promit ertare, căci: „de după o rușine n'o să mai facă și alta“; — merge un frate, carele numai singur scie unde sânt tinerii, și-i chiamă acasă.

Tinerii merg acuma la părinții fetei, le sărută mâna și-i roagă de ertare. Tata înduișit îi eartă, mama însă mai vicleană, ca să creadă tata că toate acestea s'au întâmplat fără scirea ei, lapadă legătorea de nevastă din capul fetei, ca și când ar fi mânioasă; ear tata înșelat, ține parte fetei.

Oare fi-va cineva să zică cumcă această înfrățire nu e tot aceea de pe timpul lui Romul, păstrată la noi de 2600 ani și mai bine?

III.

Crucile, capelele, punțile de peste ape, fântânile, care se află pe otarul comunei, sânt de regulă redicate și edificate de „frații de cruce“, cel puțin în satul meu — Măidan — nu este cruce, nu este steag (prapore), nu sânt rapizi, candelé, policandre, cărți ori icoane în biserică, care să fie făcute sau procurate de comuna bisericească; ci toate acestea sânt dăruite de singuraticii locuitorii. — La noi în comună nu este mai nime, care să nu se poată lănda. „Eu sîm frate cu cutare și cu cutare pe crucea din *Colnic*, *Pristop*, *Obreja* s. a. pe fântâna, pe steagul, policandru, candela sau pe icoana cutare“ s. a.

Deacă se întâmplă să se ruineze vre-o cruce, altul n'are drept sau datorință de a o repara, decât cel-ce a redicat-o sau următorii lui. Acestia de voiesc pot înfrăți și pe alții cu sine, pot să doneze sau să-și vindă dreptul lor; dar a li-se lua cu puterea uu se poate pentru-că acela se consideră drept proprietate. Așa d. e. moșul meu Giurgiu Liuba a făcut, respective a fost frate de cruce pe trei fântâni, lângă care de comun se redică și câte o cruce. A ține fântânile în curățenie și crucile în întregitate, este dreptul și datorința noastră a următorilor. Moșul a mai fost frate și pe alte cruci, dintré care una din așa numitul „*Colnic*“, în câmp, unde eșim eu s. litie. Această cruce fiind de lemn, dacă va putrezî,

numai eu cu nepoții fostilor frați de cruce ai moșului avem dreptul de a o redica de nou.

La sântirea crucii, ca și la sântirea odoarelor bisericesci, preotul pomenesce în rugăciune numele celor ce au rădicat-o; eară în ectenia morților, când se face, se pomenesce și numele antecesorilor cari au prins locul; dar întră acestia nu există nici un felu de legământ.

IV.

Când se întâmplă să moară un frate, sau tata unui fiu ori unei fiice, cari au fost „lunatici“ (născuți în aceeași lună) cu fratele s'au fiul sau, atunci mama ori altă rudenie pune în fere (cătușe, prangă) o mână a celui mort cu altă mână a celui viu lunatic; apoi, dacă amândoi — cel viu și cel mort — sunt bărbați, se chiamă o fată aleasă de cel viu, ca să descunie lăcățul ce-i ține legați (ferecați); eară dacă sunt amândouă fete, le descune un ficior; dacă însă „lunaticii“ sunt doi frați de gen diferit, — bărbat și femeie — atunci totdeauna se ia de genul celui mort, ca să rămână ca și mai înainte frați de amândouă genurile.

Acești doi remași în vicață, se consideră de frați, întocmai ca frații de unii și aceiași părinți, ba se stimează mai mult decât frații de sânge, și nu le este permis a se căsători la olaltă până în a 7. spiță.

Deacă din uitare se întâmplă de nu se obsearvă aceste formalități, până a fost mortul neînmormântat, atunci această „despărțire de frate“ se poate face prin mijlocirea altui frate la groapa celui mort. Acolo în loc de mâna celui mort, se pune crucea lui în fere cu mâna celui viu, și sora seau fratele stând de ceialaltă parte a mormântului, descune pe cel încuneat.

Cel încuneat, întreabă pe cel ce-l descune de trei ori: „Voesci să-mi fi frate seau soră în locul fratelui, ori surorii mele moarte“? Cel întrebat zice: „Voesc să-ți fiu frate seau soră, și te voi iubi și stima mai mult ca acest frate mort al teu“. După acestea se sărută la olaltă, și de sunt la mormânt merg acasă la părinții celui mort, cari deasemenea sărută pe noul lor fiu (sau fiică) considerându-l de aci înainte de fiul lor.

Aceștia încă poartă numele de „frați de cruce“, de bună seamă fiind-că s'au înfrățit la crucea celui reposit.

V.

La petreceri unde convin mai mulți amici la olaltă, deacă întră ei sunt unii mai de mult înfrățiti la olaltă, eară vre-unul nu, deacă le convine cel neînfrățit la toți, și acestuia toți, atunci umplu păharele cu vin, și ținând fie-care pocalul în dreapta, cu mâinile încrucișate, beau deodată tot vinul din pocal, apoi se sărută, și de aci se consideră de „frați de cruce“.

În tot chipul pentru aceea au numele de „frați de cruce“, fiind-că au beat vinul cu mâinile încrucișate.

VI.

Românul susține tare ca: „Toate amicitțiile oamenilor, sunt numai umbra amicitiei dintră frați“. Dar nu tot omului i-au dat Dzeu frați, de acestia însă având lipsă la multe nevoi și suferințe, și-i alege și caută singur. Ei știu bine și aceea că: omul nimic nu poate face fără ajutoriu împrumutat; de aceea la lucrul câmpului se ajută împrumutat; la cazuri de moarte se înmormentează unii pe alții; la nenorocirile ce le vin neprevăzute, — îi creapă d. e. unuia un cal seau un bou, se ajută împrumutat ca se-și cumpere altul în loc; se ajută peste tot împrumutat cu fapta și cuvântul s. a.

Spre acest scop ei se vorbesc mai mulți înși la olaltă ca să se ajutoreze unul pe altul, și ca încrederea să fie mai bună și legătura mai tare, fac o cruce din făină de grâu cernută de atâtea ori, câți înși s'au însoțit. Această cruce o face o femeie „ertată“ seau o fecioară. Crucea apoi se împarte întră dênșii, legându-se întră sine cumcă de aci înainte, așa vor împărți și binele și reul unul cu altul.

Apoi după ce mănăcă acea cruce, se sărută toți unii cu alii, și de aci 'ncolo se consideră de „frați de cruce“, în tot chipul dela crucea ce o mănăcă.

Afară de frații ce se despart la morți, la toate celalalte înfrățiri se caută să fie numărul fără de soț (păreche), d. e. trei, șapte, noauă, douăzeci și unul, treizeci și unul etc.

Femeea, care face crucea încă se consideră de sora tuturor, dar ea nu se compută la număr.

După ce s'au gătat ceremoniile usuete la această înfrățire, se face un prânz comun, care durează, atâtea zile după olaltă, câți frați de cruce sunt, mutându-se în fiecare zi la altul, unde-și petrec jucând și glumind până în noapte. Acestea se fac în ani buni numai carna.

(Va urma).

Convocare.

Prin aceasta se convoacă adunarea despărțământului Caransebeș, al Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului, pe ziua de Joi în 3/15 Maiu a. c. la 10. oare înainte de amiază, în sala școlii confesionale gr. or. din Caransebeș, pelângă următorii

Program:

1. Asistare la prelegerea din clasa de fete în ora delă 9—10. 2. Deschiderea adunării. 3. Alegerea unui notariu ad hoc. 4. Constituirea despărțământului. 5. Critica prelegerii din clasa de fete. 6. Încassarea taxelor de membri și liquidarea lor. 7. Propuneri sau disertăciuni din partea membrilor. 8. Defigera timpului și locului pentru proxima adunare. 9. Închiderea adunării.

La aceasta adunare se invită toți on. membri ai despărțământului precum și toți învățătorii fără deosebire; deoarece dênșii în înțelesul legii dietare art. XXXVIII. din 1868. și al Regulamentului școlariu sunt îndetorați a fi membri ai Reuniunii.

Caransebeș, în 20. Aprilie 1890.

Andreu Ghidiu,
protopresviter.

Iuon Ionașiu,
asesor consist. ord.

Sistare de rugă.

Comitetul parochial din Borlova prin aceasta aduce la cunoștința tuturor comunelor învecinate, cumcă ruga (nedecele) dela Înălțarea Domnului de acum încolo se sistează în această comună.

Sistarea s'a otărit din motiv, că prin sărbarea de rugă se perd prea multe zile de lucru, chiar când acesta este mai înțetitoriu; eară cheltuelile au devenit așa de mari, încât poporul nu le mai poate suporta fără pagubă materială foarte simțită.

Borlova din ședința comitetului parochial ținută în 16. Martie 1890.

Pentru comitetul parochial

Mihailu Drăgălina,
preot.

Varietăți.

Sinodul archidieceșan deschis în Dumineca Tomei și-a terminat lucrările Sâmbătă. în 14. I. c.

Sinodul diecesan al Aradului s'a încheiat Vineri în 13. I. c.

Alegerea de Patriarch sârbesc. Congresul sârbesc gr. or. din Carloveț în ședința de Joi în 19. Aprilie (1 Maiu) a ales de patriarch pe P. S. Sa Episcopul George Brancoviciu din Timișoara cu 41 de voturi. Episcopul Jivoviciu a căpătat 11. voturi, eară 18. deputați s'au abținut dela alegere.

Ședința a fost secretă.

Chirotonire. George Suciu din Grebenați s'a sântit de preot și s'a instituit de capelan pelângă protopresviterul Bisericii-Albe în parochia din Iam.

Hymen. Tinêrul candidat de preot pentru parochia Jabăr. Ioan Nicorescu, fiu de econom din Ciuta s'a încredințat cu amabila și frumoasa d-șoară Amalia Demetroviciu, fiica preotului din Utvin — lângă Timișoara. — Cununia se va serba în 29. Aprilie a. c. st. v. în biserica din Utvin. Ceriul se-î încune cu coroana fericirei!

Ereri de tipariu.

În Nr. 15. pag. 2. col I. șirul 23. în loc de: intelectuală și morală, cetesce: intelectuală și materială.

Licitațiune minuendă.

În puterea decisului Venerabilului Consistoriu diecesan al Caransebeșului din 21. Martie 1890. Nr. 837. comuna bisericească gr. or. română din Doloave escrie prin această licitațiune minuendă pentru zidirea unei biserici noue pe seama ei.

Licitațiunea se va ținea în comuna Doloave în 6/18 Maiu la oarele 10. înainte de ameză în localul destinat din partea comitetului parochial.

Zidirea bisericii, carea cuprinde în sine: a) planarea (nivelarea) locului de zidire, b) furnisarea întregului material necesariu (cărămidă, țiglă, var, nășip etc.), c) clădirea bisericii însăși, — este socotită după specificațiunea de măsuri și de spese la 32,831 fl. 76 cr.

Întreprinzătorii se admit la licitațiune numai dacă: a) dovedesc că sânt măestrii de clădiri esaminați și calificați seau cel puțin concred zidirea celui-ce dovedesce comunei, că poșede această calificăciune; b) dacă declară

înscris, că au cetit și înțeles condițiunile de licitațiune și se supun lor; c) dacă depun vadiul de 10% din prețul esclamării.

Resultatul licitațiunei intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Consistoriului diecesan al Caransebeșului.

Planurile și specificațiunile de măsuri și de spese, care au a se subșterne Venerabilului Consistoriu de nou cu unele întregiri, se vor putea vedea cu câte-va zile nainte de licitațiune, după sosire, la parochul gr. or. rom. din Doloave dimpreună cu condițiunile de licitare, care se pot vedea ori și când.

Doloave, din ședința comitetului parochial gr. or. român, ținută în 14/26 Aprilie 1890. [10] 1—2.

Aron Bartolomeiu,
președintele comit. parochial.

Georgiu Popoviciu,
notariul comit.

Cel mai bun mijloc contra tuturor însectelor se află de vindut în aproape doue mii de deposite și e peste tot cunoscutul

carele earăși s'a înlesnit.

Sticlele veritabile sânt pvozute cu numele J. Zacherl și costau de acum înainte:

15 cr., 30 cr., 50 cr., 1 fl. — cr.

Aceasta specialitate aleasă nimicesce cu putere și iuteală surprinzătoare toate insectele în locuințe, cuini, hoteluri, mobile și vestminte precum și cele de pe vitele domestice în staluri, și de pe plante în florării și grădini. Ceea-ce se cănteresce în hârtie goală nu e de loc o „Specialitate a lui Zacherl“.

Se află de vnzare la domni:

în Caransebeș:	Eperjesi & Fuszfas. Risties Alexandru, apotecă. Carol Schwab. H. Rosenfeld. Filip J. Müller. H. Perlfaster & Sohn.
în Bocșa-mont:	Marcu Weisz. Edmund Petz
în Logoj:	Sigmund Baumel. Németh & Klein. Ant. Schieszlér's Söhne. Ludovic Vértés. Alexandru Karl. Kürösy Ladislans. A. Schnitzer.
în Nădrag:	M. Mihajla.
în Recița:	Iacob Frankl. [9] 3—10